

Inköp av utförande & montering

Inköp av utförande & montering på byggplats av bärverk i stål kan göras på flera olika sätt, men man kan i praktiken skilja på fyra huvudalternativ:

- a) Inköp av utförande och montering på byggplats
- b) Inköp av tillverkning i verkstad samt utförande och montering på byggplats
- c) Inköp av dimensionering, tillverkning i verkstad samt utförande och montering på byggplats
- d) Inköp av någon av b) eller c) ovan, men där tillverkning sker på byggplatsen i en fältverkstad

➤ För alternativ a finns det inget krav på certifiering enligt SS-EN 1090-1 eftersom detta system endast omfattar tillverkning i verkstad, inte utförande och montering på byggplatsen.

➤ För alternativ d, då tillverkning sker i en fältverkstad, kan det vara nödvändigt att certifiera fältverkstaden enligt SS-EN 1090-1.

För en inköpare av utförande och montering kan det vara bra att känna till att vid sidan om systemet med certifiering enligt SS-EN 1090-1 erbjuder Nordcert (www.nordcert.se) certifiering för företag som avser montage på byggplats med SBS-märkning som följer SS-EN 1090-2.

Därutöver ger Nordcert även möjlighet till en personcertifiering, CA Stål – certifierad arbetsledare/inspektör, för arbetsledare på företag som utför stålbyggnadskonstruktioner i säkerhetsklass 2 och 3. I SBI:s handbok anges att den som leder och utövar tillsyn över arbete med stålkonstruktioner bör ha denna certifiering.

Samhällets regelverk för utförande och montering på byggplatsen återfinns i huvudsak i PBL, PBF och EKS med hänvisningar. Därutöver finns även krav kopplade till arbetsmiljö, Bas P och Bas U etc, men dessa regelverk berörs inte här.

➤ Om inga särskilda krav på kontroll anges i bygghandlingarna ska stålkonstruktioner kontrolleras enligt EKS och SS-EN 1090-2.

Enligt EKS ska en mottagningskontroll utföras när material och produkter tas emot på byggplatsen. Syftet med mottagningskontrollen är att säkerställa att det levererade godset har förutsatta egenskaper och kontrollen ska dokumenteras.

För inköp enligt alternativ a, endast utförande och montering på byggplatsen, är det rimligt att beställaren av utförande och montering av stålkonstruktionen svarar för mottagningskontrollen.

För inköp enligt alternativ b och c (och d) bör man som beställare tänka igenom om mottagningskontrollen ska lämnas till tillverkaren/stålentreprenören som sedan tillhandahåller dokumentation av utförd kontroll, eller om den egna organisationen ska svara för eller åtminstone medverka i mottagningskontrollen.

➤ Om man väljer att lämna mottagningskontrollen till tillverkaren/stålentreprenören bör man vara tydlig med vilka krav man ställer på kontrollens omfattning och dokumentering. Vilket val man som beställare gör kan bero på hur komplext projektet är och vilka kompetenser tillverkaren/stålentreprenören har i sin organisation.

➤ *Utförandekontrollen på byggplatsen ska minst motsvara grundkontroll enligt EKS. Observera att grundkontroll (eller tilläggs-kontroll) inte kan avse eget arbete. Grundkontrollen kan alltså inte ersättas av montör-ens avsyning av eget arbete (egenkontroll).*

För inköp enligt alternativ a eller b har antagligen konstruktören eller en av byggherren utsedd sakkunnig tagit fram en plan för utförandekontroll i förväg. För inköp enligt alternativ c har antagligen tillverkarens/stå-entreprenörens konstruktör tagit fram en plan för utförandekontroll som även täcker in kontroll på byggplatsen. I sådana fall bör kontrollplanen vara godkänd av en av bygg-herren utsedd sakkunnig innan själva kontroll-arbetet påbörjas.

Om bärverket är sådant att den utförande-kontroll som krävs endast motsvarar grund-kontroll bör byggherren ta ställning till om denna kontroll ska ingå i tillverkarens/stå-entreprenörens uppdrag eller om den egna organisationen ska svara för eller åtminstone medverka i grundkontrollen.

Om man väljer att lämna grundkontrollen till tillverkaren/ståentreprenören bör man vara tydlig med vilka krav man ställer på dokumentationen av utförd kontroll och hantering av eventuella avvikelser. Vilket val man som byggherre gör kan bero på hur komplext projektet är och vilka kompetenser tillverk-aren/ståentreprenören har i sin organisation.

➤ *Om det aktuella bärverket är sådant att den utförandekontroll som krävs på bygg-platsen omfattar vad som motsvarar tilläggs-kontroll bör denna kontroll utföras av en fri-stående sakkunnig på byggherrrens uppdrag.*

Enligt SS-EN 1090-2 ska, "om bärverkets stabilisering under uppförandet inte är helt uppenbar", en monteringsplan som beskriver entreprenörens monteringsmetod tas fram och kontrolleras mot gällande dimensioneringsregler. I SS-EN 1090-2 sägs även att monteringsritningar eller motsvarande anvis-ningar ska upprättas och utgöra en del av monteringsplanen.

➤ *Monteringsplanen bör vara tillverkarens /stålentreprenörens ansvar, men vid inköp enligt alternativ a och b bör det ingå i avtalet att konstruktören ska ges möjlighet att medverka i utarbetandet av monterings-planen och godkänna denna innan monte-ringen påbörjas.*

Vid inköp enligt alternativ c står tillverk-aren/ståentreprenören även för dimensione-ringen och då får denne, tillsammans med sin konstruktör, svara för monteringsplanen. Det bör dock ändå ingå i avtalet att monterings-planen ska vara godkänd av den som har sam-ordningsansvarig för konstruktionsarbetet eller huvudkonstruktören innan monteringen påbörjas. Detta är särskilt viktigt med hänsyn till byggnadens stabilisering under byggskedet sett ur ett helhetsperspektiv.

➤ *För svetsning på byggplatsen gäller, liksom för svetsning på verkstad, att det ska finnas en svetsplan, att endast kvalificerade svets-metoder får användas och att svetsningen ska utföras med användning av ett svetsdatablad (WPS).*

➤ *Intyg om all svetspersonals kvalificering ska finnas tillgänglig och för EXC2 – EXC4 ska svetsningen övervakas av en svetsansvarig med viss kompetens beroende på utförande-klass.*

➤ *Om svetsning på byggplatsen ingår bör beställaren, innan avtal ingås med tillverkaren /stålentreprenören, säkerställa att denne har den kompetens som krävs för uppgiften.*